

De do's en don'ts in de echtscheidingsprocedure

8 ■ 2023

Colofon

- **Missie** JurisDidact streeft ernaar kennis en inzicht bij juristen te verhogen en de ontwikkeling van het professioneel handelen te bevorderen door middel van onafhankelijke, individuele nascholing.
- **PO-punten** 3
- **Geldigheid** U kunt de eindtoets maken zolang deze in uw online persoonlijk dossier staat vermeld.

- **Redactie** Mr. Pieter Dorhout, hoofdredacteur
Prof. mr. dr. Sven Brinkhoff
Mr. drs. Marije Jeltes
Mr. dr. Lies Punselie
- **Docent** Mr. Corinne Koopman
- **Uitgever** Igno Ketelaars
- **Vormgeving** Roelof Koster Design, Mildam

© 2023 JurisDidact, Gorssel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

- **Bestellingen** De basisprijs van een programma is € 194,50 (excl. btw), tenzij anders vermeld. Bij gelijktijdige bestelling vanaf 4 programma's geldt korting. Zie hiervoor de website van JurisDidact. JurisDidact legt de gegevens van bestellers vast voor verwerking van de bestelling. De gegevens kunnen door ons worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten, tenzij u te kennen hebt gegeven hiertegen bezwaar te hebben.
- **Certificaten** Certificaten worden alleen toegekend aan kopers van losse programma's.
- **Administratie** Bij wijziging van de tenaamstelling en/of het adres verzoeken wij u deze gegevens door te geven aan de klantenservice van JurisDidact: Parallelweg 25, 7213 VT Gorssel.
- **Algemene voorwaarden** Levering en diensten geschieden volgens de Algemene voorwaarden van MOCuitgevers BV, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 6469182. Een exemplaar van deze voorwaarden zal op verzoek worden toegezonden. De voorwaarden zijn te raadplegen via www.mocuitgevers.nl.

Inhoud

Inleiding – 5

Pretoets – 6

Blok A

Alimentatie

A1 Algemeen – 9

A2 Partneralimentatie – 14

A3 Kinderalimentatie – 17

Blok B

Verdelen, verrekenen en vergoedingsrechten

B1 Algemeen – 18

B2 Verdelen – 21

B3 Verrekenen – 25

B4 Vergoedingsrechten – 28

Blok C

Varia

C1 De woning – 33

C2 Internationaal Privaatrecht (IPR) – 35

C3 Attitude – 39

Afkortingenlijst – **40**

Antwoorden pretoets en casuïstiek – **41**

Literatuur – **43**

Noten – **44**

Toetsvragen – **46**

Er zijn veel cursussen over het echtscheidingsprocesrecht met een algemene verhandeling over hoe dat in elkaar steekt. Deze cursus is anders: boordevol tips over wat je juist wel of niet moet doen, om de echtscheidingszaak nóg beter bij de rechter te kunnen presenteren en tot een goed einde te kunnen brengen. De tips zijn allemaal tot stand gekomen vanuit de praktijk, en dus naar aanleiding van dingen die in procedures beter of anders hadden gekund. Om die reden komen niet alle onderwerpen die een rol kunnen spelen in een echtscheidingsprocedure aan bod, maar alleen de onderwerpen waarin de grootste winst kan worden behaald.

Deze cursus is bedoeld voor de familierechtadvocaat, beginnend of doorgewinterd, die haar of zijn echtscheidingszaken naar een hoger niveau wil tillen.

Deze cursus bestaat uit de volgende blokken:

Alimentatie
Verdelen, verrekenen en vergoedingsrechten
Varia

Blok A
Blok B
Blok C

■ Doelstellingen

Na afloop van deze cursus:

- weet je zeker dat jij de veelgemaakte fouten in een echtscheidingsprocedure zelf niet zult maken;
- weet je hoe jij je echtscheidingszaken nog beter kunt presenteren en onderbouwen;
- heb je meer argumenten in huis om op de standpunten van de wederpartij te reageren.

■ Opmerking

Deze cursus bestaat uit drie gedeeltes, Blok A, Blok B en Blok C. Voor Blok A dien je drie kwartier uit te trekken, voor Blok B een uur en een kwartier, en voor Blok C een uur.

■ Criteria toets

Je slaagt voor de eindtoets als je minimaal 6 van de 10 vragen juist beantwoordt. Je kunt tweemaal herkansen. De resultaten van de pretoets tellen niet mee voor de eindscore.

■ Over de docent

Mr. C. (Corinne) Koopman is raadsheer bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Zij behandelt zaken op het gebied van familierecht en erfrecht. In het verleden is zij lange tijd werkzaam geweest als familierechtadvocaat. Zij is tevens medewerker van het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht en redactielid van de Kennisbank van Split-Online.

Om voor jezelf te bepalen wat je kennisniveau is van dit onderwerp, kun je vrijblijvend de pretoets maken. De resultaten van deze pretoets tellen niet mee voor de eindscore.

- 1 Wat is in beginsel de peildatum voor de waardering van de tot de ontbonden huwelijksgemeenschap behorende goederen?
 - A De datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding is ingediend bij de rechtbank.
 - B De datum waarop de echtscheiding is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand.
 - C De datum van ondertekening van het convenant.
 - D De datum van de daadwerkelijke verdeling.

- 2 Sinds 1 januari 2023 worden zowel de draagkracht voor kinderalimentatie als voor partneralimentatie forfaitair berekend. Het netto besteedbaar inkomen (NBI) verminderd met het draagkrachtloos inkomen leidt tot de draagkrachtruimte. Van deze draagkrachtruimte is een percentage beschikbaar voor alimentatie. Welke percentages gelden er voor kinder- en partneralimentatie?
 - A Voor beide 70%.
 - B Voor beide 60%.
 - C Voor kinderalimentatie 70% en voor partneralimentatie 60%.
 - D Voor kinderalimentatie 60% en voor partneralimentatie 70%.

- 3 De zogeheten hofnorm is een praktisch manier om de huwelijksgerelateerde behoefte te berekenen. Wanneer kan het gebeuren dat de alimentatiegerechtigde ondanks zijn of haar behoefte nader moet onderbouwen? (NB. Met alimentatiegerechtigde wordt steeds bedoeld: degene die in de echtscheidingsprocedure om alimentatie verzoekt.)
 - A Altijd wanneer de hofnorm wordt betwist.
 - B Alleen wanneer de hofnorm gemotiveerd wordt betwist, en de rechter daarin meegaat.
 - C Altijd, dat heeft de Hoge Raad in 2003 bepaald.
 - D Nooit. De hofnorm is inmiddels algemeen aanvaard.

- 4 Sinds 1 januari 2018 geldt de wettelijke beperkte gemeenschap van goederen. Wat blijft sindsdien buiten de gemeenschap?
- A Voorhuwelijks eigen vermogen/geschonken vermogen/geërfd vermogen.
 - B Al het voorhuwelijks vermogen/geschonken vermogen/geërfd vermogen.
 - C Voorhuwelijks eigen vermogen/geschonken vermogen met een uitsluitingsclausule/geërfd vermogen.
 - D Al het voorhuwelijks vermogen/geschonken vermogen/geërfd vermogen met een uitsluitingsclausule.
- 5 Een letselschadevergoeding bestaat meestal uit twee componenten: een immaterieel deel (smartengeld) en een materieel deel. Welk deel is verknocht?
- A Alleen het immateriële deel.
 - B Alleen het materiële deel.
 - C Het immateriële deel is verknocht. Het materiële deel kan verknocht zijn voor zover het gaat om schade in de periode vóór ontbinding van de huwelijksgemeenschap.
 - D Het immateriële deel is verknocht. Het materiële deel kan verknocht zijn voor zover het gaat om schade in de periode na de ontbinding van de huwelijksgemeenschap.
- 6 Sonja ontvangt tijdens haar huwelijk met Maarten, waarmee zij in 2004 in gemeenschap van goederen is gehuwd, een schenking van haar ouders. Aan deze schenking is een uitsluitingsclausule verbonden. In november 2011 stopt Sonja uit deze schenking een bedrag van € 20.000 in de verbouwing van de echtelijke woning. In april 2014 loopt het huwelijk spaak, en gaan Sonja en Maarten uit elkaar. Wat krijgt Sonja uit de gemeenschap terug van haar geïnvesteerde bedrag?
- A Niets.
 - B € 20.000.
 - C Mogelijk méér dan € 20.000 op grond van de beleggingsleer uit art. 1:87 BW.
 - D € 10.000.
- 7 Monica wil in haar echtscheidingsprocedure het voortgezet gebruik vragen van de woning die in eigendom toebehoort aan Mark. Heeft dit verzoek kans van slagen?
- A Ja, maar alleen als Monica er ten tijde van de inschrijving van de echtscheiding ook woont.
 - B Nee, de woning is eigendom van Mark, dus na de echtscheiding houdt het voor Monica op.
 - C Nee, een dergelijk verzoek ziet uitsluitend op het gebruik van een gezamenlijke woning.
 - D Ja, dat verzoek is niet aan voorwaarden verbonden.

- 8 Hoe wordt de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in echtscheidingszaken vastgesteld?
- A Op grond van art. 10:56 BW.
 - B Op grond van de (stilzwijgende) forumkeuze van partijen.
 - C Op grond van Brussel II-bis.
 - D Op grond van Brussel II-ter.
- 9 Over welke periode kan een gebruiksvergoeding voor het gebruik van de echtelijke woning worden verzocht?
- A Vanaf het gebruik tot aan de verdeling van de woning.
 - B Vanaf de inschrijving van de echtscheiding tot zes maanden daarna.
 - C Vanaf het gebruik tot zes maanden na de inschrijving van de echtscheiding.
 - D Vanaf de inschrijving van de echtscheiding tot aan de verdeling van de woning.
- 10 Victor en Kees zijn op 2 februari 2002 gehuwd in wettelijke gemeenschap van goederen. In 2019 ontvangt Kees een erfenis van € 15.000 onder uitsluiting. Het geld gaat in de loop van de jaren op aan allerlei huishoudelijk uitgaven. Als het stel in 2022 gaat scheiden, is al hun geld op, en staan alle bankrekeningen op nihil. Staat Kees nu met lege handen?
- A Dat hangt ervan af. Kees heeft alleen recht op vergoeding als het geld destijds is gestort op een gezamenlijke bankrekening.
 - B Dat hangt ervan af. Kees heeft recht op vergoeding tenzij het geld moest worden aangewend om te voldoen aan de fourneerplicht van art. 1:84 BW.
 - C Dat hangt ervan af. Kees heeft recht op vergoeding tenzij daarover andere (stilzwijgende) afspraken zijn gemaakt.
 - D Zowel b als c zijn juist.

CASUS 1

Hugo en Jonneke

Hugo en Jonneke zijn in 1992 gehuwd. In 1993 zijn zij de trotse ouders geworden van de tweeling Carlijn en Jop. Jonneke werkte voor de komst van de kinderen als stewardess, maar stopt daarmee als de tweeling wordt geboren. Hugo en Jonneke vinden het beiden belangrijk dat één van de ouders thuis is, en Hugo verdient als accountant genoeg om het gezin te onderhouden. Nadat de kinderen zijn uitgevlogen, gaat Jonneke parttime aan de slag als salesmedewerkster in een parfumerie.

In maart 2023 komt Jonneke erachter dat Hugo al een tijd lang een relatie heeft met één van zijn medewerkers. Zij verlaat onmiddellijk de echtelijke woning en stapt boos naar een advocaat om de echtscheiding aan te vragen. De advocaat adviseert Jonneke om in de echtscheidingsprocedure ook een fiks bedrag aan partneralimentatie te vragen. Hij denkt daarbij aan € 12.500 per maand, nadat hij heeft uitgerekend dat dit het bedrag is dat Jonneke op grond van het huwelijkse welvaartsniveau nodig heeft.

- a Welk bedrag zou de advocaat voor Jonneke aan de rechter moeten vragen om op te leggen?

De advocaat van Hugo laat aan de hand van zijn jaaropgave, woonlasten, premie zorgverzekering en kosten voor de psycholoog zien dat Hugo onvoldoende overhoudt om de door Jonneke verzochte partneralimentatie te kunnen voldoen.

- b Doet de advocaat van Hugo dit goed?

Uit de juiste berekening blijkt dat Hugo een bedrag aan partneralimentatie kan betalen van bruto € 9.678 per maand.

- c Wat zou de advocaat van Hugo kunnen aanvoeren om, ondanks het berekende bedrag, toch een lager bedrag te hoeven betalen?

A1

Algemeen

■ Definitieve en voorlopige partner- en kinderalimentatie in de echtscheidingsprocedure

Art. 827 lid 1 onder a Rv bepaalt dat de rechter als nevenvoorziening in de echtscheidingsprocedure een uitkering tot levensonderhoud aan een echtgenoot ten laste van de andere echtgenoot kan toekennen. Onderdeel c bepaalt dat de rechter als nevenvoorziening in de echtscheidingsprocedure een bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige kinderen ten laste van één van de echtgenoten kan vaststellen.

Art. 822 lid 1 onder e Rv bepaalt dat de rechter bij wijze van voorlopige voorziening het bedrag kan bepalen dat de ene echtgenoot voor de duur van het geding moet betalen voor het levensonderhoud van de andere echtgenoot.

Onderdeel c bepaalt dat de rechter bij wijze van voorlopige voorziening het bedrag kan bepalen dat de echtgenoot aan de andere echtgenoot aan wie een minderjarig kind van de echtgenoten wordt toevertrouwd, voor de duur van het geding dient te betalen voor de opvoeding en verzorging.

■ Alimentatierichtlijnen

Sinds 1 januari 2023 worden zowel kinderalimentatie als partneralimentatie forfaitair berekend. De Expertgroep Alimentatie van de Rechtspraak heeft hiervoor een methode ontwikkeld, die is vastgelegd in het Rapport Alimentatienormen en ook wel Tremanormen of het Treमारapport wordt genoemd.¹ Bij die methode wordt voor wat betreft de vraag wat een onderhoudsplichtige aan alimentatie kan betalen, gekeken naar wat er van diens inkomen overblijft nadat de noodzakelijke lasten zijn betaald. Aan de inkomstenkant wordt gerekend met het netto besteedbaar inkomen (NBI). Aan de uitgavenkant wordt gerekend met een woonbudget van 30% van het NBI en een forfaitair bedrag voor vaste lasten. Dat forfaitaire bedrag is gebaseerd op de bijstandsnorm. Daarnaast kan rekening worden gehouden met eventuele overige lasten, zoals bijvoorbeeld schulden. Die lasten moeten dan niet verwijtbaar en niet vermijdbaar zijn. Alle uitgaven vormen met elkaar het 'draagkrachtloos inkomen'. Het NBI verminderd met het draagkrachtloos inkomen leidt tot de 'draagkrachtruimte'. Van deze draagkrachtruimte is een percentage beschikbaar voor alimentatie; in beginsel 70% voor kinderalimentatie dan wel 60% voor partneralimentatie.

- ▶ In de praktijk zien we vaak dat advocaten ondanks deze forfaitaire methode toch nog allerlei afschriften verstrekken van de huur, de premie zorgverzekering, kosten voor nutsbedrijven, etc. Daarmee laat je dus zien dat je niet goed op de hoogte bent van de wijze waarop de draagkracht tegenwoordig wordt berekend.
- ▶ Leg altijd alimentatieberekeningen over. Niet alleen omdat dit wordt voorgeschreven,² maar ook omdat dit veel makkelijker praat, en behulpzaam kan zijn bij een op de zitting te bespreken schikking (dan weten partijen en de rechter hoe ver de partijen uit elkaar liggen en door welke posten dat komt).
- ▶ Baseer de berekening zo veel mogelijk op het loon volgens de jaaropgave, omdat dit vaak het meest zuivere beeld geeft van het inkomen. Ook al is de jaaropgave niet aanwezig, meestal kun je dit jaarbedrag van het voorgaande jaar halen uit een salarisspecificatie (zie de afbeelding hieronder; het loon dat op de jaaropgave 2019 stond vermeld bedroeg € 39.000).

De heer Voornaam Achternaam
Straatnaam 123
1234 AB Plaats
Nederland

Werkgevernaam BV
Straatnaam 123
1234 AB Plaats
Nederland

Salaris periode 2020-3-M				Maart 2020			
Pers. nr.:	1	In dienst:	1-1-2019	Contract:		Periode:	2020-3-M
Geboortedatum:	15-10-1970	Uit dienst:	-	Uren per week:		Kleur/Tabel:	wit/Maand
Burg. staat:	-	Stam salaris:	3500,00	Schriftelijk:		LH/LHKorting:	Ja/Ja
Afdeling:		Parttime %:	80,00	Oroep:		ZVW/WWW/WIA:	K/Ja/Ja
Kostenplaats:		Uurloon:	20,19	Verloonde uren:	138,67	Speciale tabel:	0
Functie:		Minimumloon:	1.615,80	Dagen gewerkt:	16	Buitenl.Wn:	-
		Salaris tabel:	-/-	Auto v/d zaak:	Ja/SL055G	Jaarloon BT:	39.000,00
				Cat. waarde-%:	40522,00-4,00	Tarief BT:	38,10 + 11,15 %

Code	Omschrijving	Periode	Aantal	Waarde	Betaling	Inhouding	Tabel	BT	SVW	Werkgever
Bruto										
1000	Salaris				2800,00		2800,00	2800,00		2800,00
3045	Bonus (BT)				750,00			750,00		750,00
5320	Fisc. bijtelling auto van de zaak						135,07		135,07	
					3550,00	0,00	2935,07	750,00	3685,07	

Afbeelding salarisspecificatie

- ▶ Vergeet niet op het jaarloon de eventuele bijtelling van de leaseauto in mindering te brengen. Die bijtelling van de auto staat meestal niet op de jaaropgave, maar wel op de salarisstroom. In de afbeelding hierboven zie je dat de werknemer een leaseauto heeft met een cataloguswaarde van € 40.522, waarvan 4% wordt bijgeteld. Dat komt overeen met de maandelijkse bijtelling van € 135,07. Bij post 60 moet dus na het jaarloon van € 39.000 de fiscale bijtelling voor het privégebruik van de zakelijke auto worden ingevuld van € 1.620,88.
- ▶ Vraag geen verklaring voor recht over een onderdeel van het alimentatiegeschil (bijvoorbeeld: ‘voor recht te verklaren dat de behoefte van de kinderen € 600 per maand bedraagt’). Een dergelijke verklaring pas niet in het systeem van de wet.³

■ Draagkracht bij kinder- en partneralimentatie

Zoals hierboven onder 'Alimentatierichtlijnen' al staat vermeld, wordt de draagkracht van de onderhoudsplichtige sinds 1 januari 2023 forfaitair berekend. Bij het vaststellen van de draagkracht ten behoeve van kinderalimentatie is dat al zo sinds 1 april 2013.

- ▶ Wanneer de onderhoudsplichtige om wat voor redenen dan ook minder is gaan werken (ouderschapsverlof, psychische redenen, medische noodzaak) dan tijdens het huwelijk het geval was, onderbouw de reden daarvoor dan met bewijzen.
- ▶ Wanneer de onderhoudsplichtige incidenteel een hoger salaris heeft (gehad) dan normaal het geval was (misschien is er een eenmalige bonus uitgekeerd of is er overgewerkt om een zieke collega te vervangen) en je wilt dat van het lagere gebruikelijke salaris wordt uitgegaan, onderbouw dit dan met bewijzen (denk aan eerdere jaaropgaven overleggen waaruit blijkt dat er elk jaar ongeveer hetzelfde lagere inkomen werd verdiend en/of een verklaring van de werkgever).

* woonbudget

Als er sprake is van duurzaam aanmerkelijk hogere woonlasten dan het woonbudget (30% van het NBI), dan kan met een hogere woonlast rekening worden gehouden. Het is in dat geval aan de onderhoudsplichtige om aan te tonen dat er sprake is van een hogere last, dat deze last niet vermijdbaar is en dat het voortbestaan daarvan niet aan de onderhoudsplichtige kan worden verweten.

Als er sprake is van onvoldoende draagkracht om volledig in de behoefte van de tot alimentatie gerechtigden te voorzien, en de tot onderhoudsgerechtigde stelt voldoende onderbouwd dat de werkelijke woonlasten van de onderhoudsplichtige duurzaam aanmerkelijk lager zijn dan het woonbudget, dient de onderhoudsplichtige inzicht te geven in de werkelijke woonlasten. Er kan dan met het lagere bedrag rekening worden gehouden. Te denken valt hierbij aan de situatie dat de onderhoudsplichtige samenwoont of dat er sprake is van geen of een lage woonlast. In die situatie kan dan met een lager bedrag dan het woonbudget worden gerekend.

- ▶ Het moet gaan om een aanmerkelijk verschil in lasten. Voer dit dus niet aan als het woonbudget uitkomt op 1.000 en de werkelijke kosten 980 (dus lager dan het woonbudget) of 1.050 (dus hoger dan het woonbudget) bedragen.
- ▶ Wanneer door jouw cliënt een beroep wordt gedaan op een hogere woonlast dan het woonbudget, toon dan aan dat het niet is gelukt om goedkopere woonruimte te vinden, en dat dit op korte termijn ook niet anders zal zijn. Denk aan een uitdraai van vergelijkbare huurwoningen, inzage in de woningnood ter plaatse en ondernomen pogingen om goedkopere woonruimte te vinden.